

NVE

Bakgrunn for vedtak

Kvåle transformatorstasjon

Sogndal kommune i Vestland fylke

NVE

Norges vassdrags-
og energidirektorat

Tiltakshaver	Sygnir AS
Referanse	202217394-30
Dato	14.06.2024
Ansvarlig	Ingrid Myrtveit
Saksbehandler	Susanne Magnus, Jan Are Gildestad, Anine Andresen

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

Sammendrag

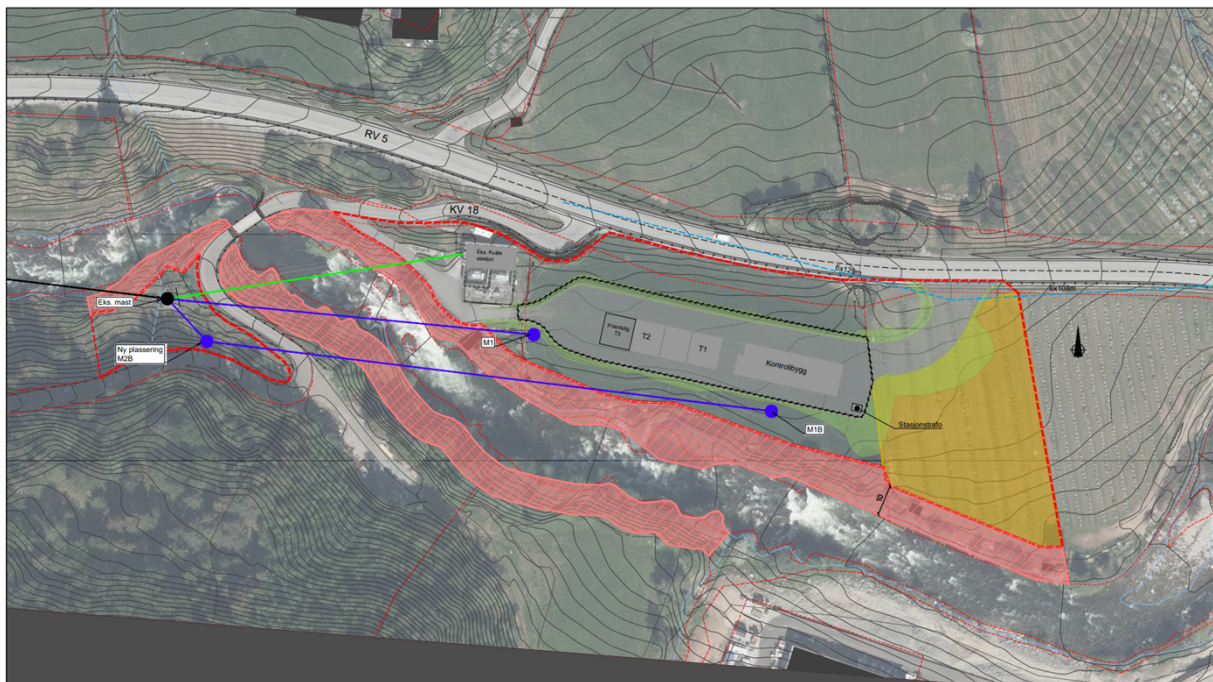
NVE gir tillatelse til nye Kvåle transformatorstasjon

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) gir Sygnir AS anleggskonsesjon til å bygge en ny transformatorstasjon ved Kvåle i Sogndal kommune i Vestland. Transformatorstasjonen skal bygges som et gassisolert anlegg med spenningsnivå 132 kV. Kvåle transformatorstasjon skal erstatte dagens Kvåle transformatorstasjon som ikke har kapasitet til å imøtekomme forventet forbruksvekst og er gammel.

Nye Kvåle transformatorstasjon og eksisterende Kvåle transformatorstasjon er illustrert på figur 1.

NVE gir også tillatelse til å rive den eksisterende transformatorstasjonen og omlegging av eksisterende 66 kV ledninger. Disse skal legges om fra nærmeste dobbeltkursmast frem til 2 kabelendemaster og med jordkabel inn i stasjonen.

NVE gir også tillatelse til at Sygnir kan bygge en adkomstvei som skal brukes i anleggsperioden og ved senere beredskapshendelser.

Figur 1: Kartet viser arealbruksplanen for nye Kvåle transformatorstasjon. Inngjerdet område vist med sort stiplet strek. Eksisterende Kvåle transformatorstasjon som skal rives, er illustrert til venstre for den nye med grønn strek som viser dagens ledning. Nye ledninger er vist med blå streker. Til høyre for ny stasjon vises adkomstveien som Sygnir søker om å etablere. Gult markert område viser hvor Sygnir planlegger å etablere riggplass i anleggsperioden. Kilde: Detaljplan innsendt av Sygnir 20. desember 2023.

Hvorfor gir NVE tillatelse til å bygge ny transformatorstasjon?

Behovet for ny transformatorstasjon skyldes forventet forbruksøkning på grunn av boligutbygging, næringsutvikling og elektrifiseringstiltak i Sogndal. Dagens Kvåle transformatorstasjon har ikke plass til flere 22 kV eller 66 kV avganger. Nye Kvåle transformatorstasjon vil bygges for 132 kV spenning for å tilrettelegge for forbruksøkningen, men skal inntil videre driftes på 66 kV.

I tillegg er dagens transformatorstasjon gammel og i dårlig stand. Transformatorstasjonen er viktig for å sikre forsyning til Sogndal sentrum, og NVE er enig i at det må gjøres tiltak. NVE mener også at

tomten ny transformatorstasjon skal bygges på fremstår mest fornuftig sammenlignet med andre stasjonstomer som Sygnir har vurdert.

Hvordan redusere de negative virkningene av transformatorstasjonen?

NVE har satt vilkår i konsesjonen om at Sygnir skal utarbeide en detaljplan før byggingen av anleggene starter. Detaljplanen skal godkjennes av NVEs miljøtilsyn før anleggsarbeidet kan starte. Blant annet har vi stilt vilkår om at Sygnir skal beskrive hvordan de skal håndtere matjord og hvordan adkomstveier skal utformes. Mer informasjon om hva Sygnir skal beskrive i detaljplanen går fram av kapittel 4.1.1 i dette dokumentet.

Samtykke til ekspropriasjon

Sygnir AS ønsker å søke om ekspropriasjon for anleggene de skal bygge dersom de ikke får inngått minnelige avtaler med berørte grunneiere. En eventuell søknad om ekspropriasjonstillatelse vil sendes på høring sammen med detaljplanen.

Innhold

SAMMENDRAG	1
INNHold	3
1. SØKNADEN	4
1.1 BESKRIVELSE AV OMSØKT ANLEGG	5
1.2 BEGRUNNELSE FOR SØKNADEN	6
2 NVES BEHANDLING SØKNADEN	7
2.1 HØRING AV KONSESJONSSØKNAD OG SØKNAD OM EKSPROPRIASJON	7
2.2 INNKOMNE MERKNADER	7
3 NVES VURDERING AV SØKNAD ETTER ENERGILOVEN	9
3.1 BEHOV FOR TILTAK	9
3.2 SYSTEMLØSNING, OG ANDRE TEKNISKE OG ØKONOMISKE FORHOLD	10
3.3 VIRKNINGER FOR MILJØ OG SAMFUNN	10
3.3.1 Plassering av Kvåle transformatorstasjon	10
3.3.2 Visuelle virkninger	12
3.3.3 Virkninger for kulturminner og kulturmiljø	13
3.3.4 Virkninger for naturmangfold	13
3.3.5 Virkninger for arealbruk og jordbruk	14
3.3.6 Virkninger for vassdrag	16
3.3.7 Naturfare	16
3.3.8 Vurdering av ledningsomlegging inn til stasjonen	16
3.3.9 Nedleggelse av eksisterende Kvåle transformatorstasjon	18
3.3.10 Adkomst til Kvåle transformatorstasjon	18
3.3.11 Midlertidig riggområde	20
4 NVES KONKLUSJON OG VEDTAK OM SØKNAD ETTER ENERGILOVEN	21
4.1 OPPSUMMERING AV VIRKNINGER AV TILTAKET	21
4.1.1 Detaljplan	21
4.2 NVES VEDTAK	22
VEDLEGG A - OVERSIKT OVER LOVVERK OG BEHANDLINGSPROSESS	23

1. Søknaden

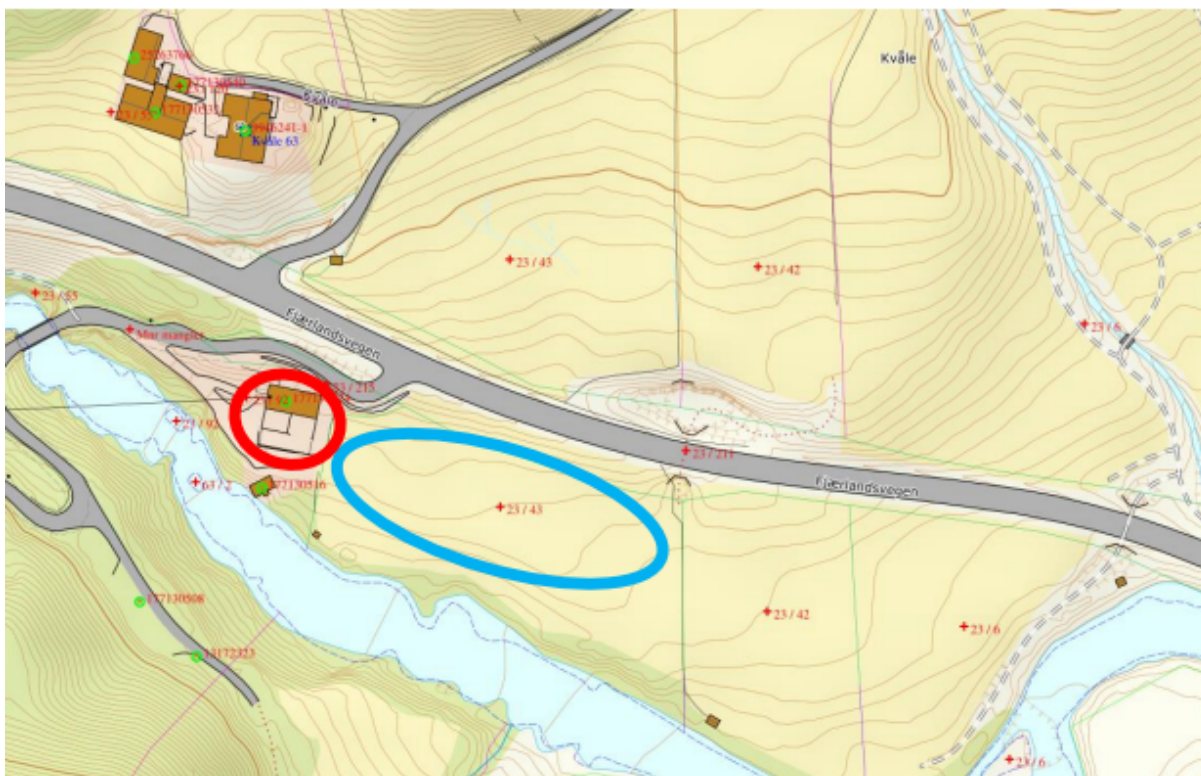
NVE mottok den 12. september 2022 søknad om anleggskonsesjon fra Sygnir AS for å bygge og drifte nye Kvåle transformatorstasjon i Sogndal kommune i Vestland. Søknaden ble oppdatert og sendt til NVE på nytt 10. oktober 2022 etter behov for enkelte justeringer. Stasjonen er omsøkt ved siden av eksisterende Kvåle transformatorstasjon. Sygnir søker samtidig om tillatelse til å rive eksisterende Kvåle transformatorstasjon.

Kraftsystemutredningen for regionalnettet i området beskriver en planlagt oppgradering fra 66 til 132 kV spenningsnivå. Nye Kvåle transformatorstasjon er derfor omsøkt med transformering på 132 kV for å tilrettelegge for fremtidig spenningsoppgradering. Inntil videre vil stasjonen bli driftet på 66 kV.

Sygnir har vurdert flere alternativer for plassering av ny transformatorstasjon, men de mener at omsøkt plassering er mest hensiktsmessig med hensyn til infrastruktur, naturfare, bosetning og kostnadsvurderinger. Området består i dag av dyrket jord, men er regulert som naturområde – grøntstruktur og turvei.

Figur 2: Oversiktskart med plassering av omsøkte Kvåle transformatorstasjon vist med rød firkant.
Kilde: NVE atlas

Figur 3: Omsøkt plassering for ny Kvåle transformatorstasjon markert med blå sirkel. Eksisterende transformatorstasjon vist med rød sirkel. Kilde: Konsesjonssøknad av 10. oktober 2022

1.1 Beskrivelse av omsøkt anlegg

Sygnir AS søker om konsesjon for bygging og drift av følgende elektriske anlegg:

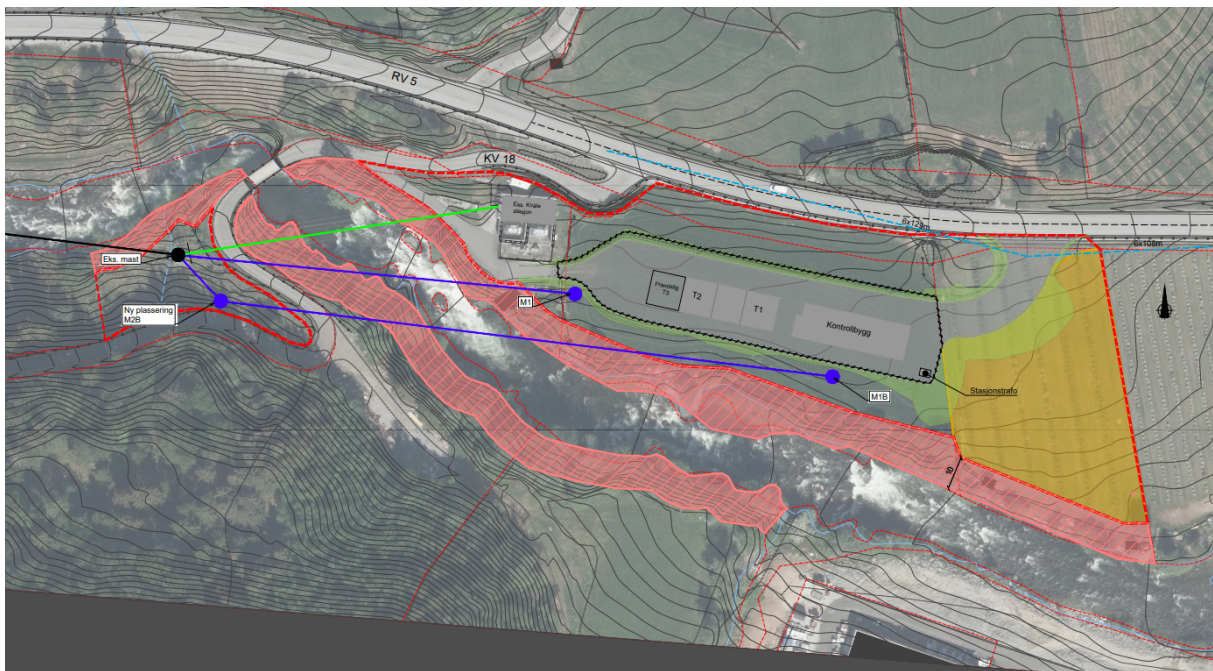
- Ny Kvåle transformatorstasjon med:
 - Et inngjerdet stasjonsområde på ca. 2717,5 m²
 - To stasjonsbygninger med grunnflate på ca. 650 m² (ca. 310 m² + 340 m²). Mønehøyde er ca. 11,7 meter.
 - Transformatorer med øvre spenningsnivå 132 kV
 - Innendørs gassisolert koblingsanlegg med spenningsnivå 132 (66) kV
 - En 66 kV kompenseringsspole, 52,5 A
 - 132 kV jordkabler fra kabelendemaster til koblingsanlegg
 - Kontrollanlegg og nødvendig høyspentanlegg
 - En ca. 40 meter lang permanent adkomstvei fra Riksveg 5. Veibredde er inntil 12,1 meter

Søknaden innebærer også omlegging av eksisterende 66 kV kraftledningene inn til nye Kvåle transformatorstasjon. Dette innebærer bygging av tre nye master med høyde 19-23 meter.

Ledningene som skal legges om fra eksisterende transformatorstasjonen til nye Kvåle transformatorstasjon er vist med grønn og blå streker i figur 4 og innebærer følgende endringer:

- Ca. 270 meter på ledningen 66 kV Sogndal–Kvåle
- Ca. 255 meter på ledningen Årøy–Kvåle

Ledningene føres inn i nye Kvåle stasjon via nye mastepunkter, vist med blå streker. Grønn strek viser ledningene inn til eksisterende Kvåle stasjon som er omsøkt revet. Fra blå mastepunkter kables ledningen inn til nye Kvåle transformatorstasjon.

Figur 4: 66 kV forbindelser til eksisterende Kvåle transformatorstasjon vist med sort og grønn strek. Ledningen markert med grønt er omsøkt revet. Sort punkt viser en dobbeltkursmast der begge 66 kV forbindelsene går på felles masterekke. Sygnir søker om at de splittes og føres på separate master inn til nye Kvåle transformatorstasjon. Omsøkte ledninger og master markert i blått. Kilde: Detaljplan innsendt av Sygnir 20. desember 2023.

1.2 Begrunnelse for søknaden

Bakgrunnen for søknaden er behovet for å øke transformorkapasiteten for å imøtekomme fremtidig forbruksvekst og sikre strømforsyning til Sogndal. Forbruksveksten knyttes til boligutbygging, næringsutvikling og elektrifiseringsprosjekter. Forbruksveksten skaper behov for flere 22 kV og 66/132 kV avganger, men eksisterende transformatorstasjon har ikke ledig areal for å utvide.

Eksisterende Kvåle transformatorstasjon ble bygget i 1970, og det er gjennomført flere oppgraderinger av stasjonen siden. Sygnir oppgir at utskiftning av større komponenter samtidig som anlegges driftes, vil kunne utgjøre en HMS-risiko for ansatte. De mener derfor det er bedre å bygge en ny transformatorstasjon ved siden av den eksisterende, enn å utvide å bygge om dagens stasjon.

Sygnir skriver i søknaden at bygging av ny transformatorstasjon med høyere kapasitet også vil være viktig for å tilrettelegge for tosidig innmating til Kaupanger transformatorstasjon, som i dag er ensidig forsynt via en 66 kV ledning fra Årøy. Kaupanger transformatorstasjon ble idriftsatt i 2021 og er dimensjonert for 132 kV, men driftes på 66 kV inntil videre. Ifølge søknaden beskriver

kraftsystemutredningen for området et scenario der transmisjonsnettet mellom Sogndal og Leirdøla blir oppgradert til 420 kV, noe som gjør en spenningsoppgradering til 132 kV av regionalnettet mellom Sogndal og Årdal til 132 aktuelt.

På bakgrunn av eksisterende transformatorstasjons alder, tekniske begrensinger, samt forbruksvekst og planer for oppgradering av sentral- og regionalnett, mener Sygnir at det mest hensiktsmessige er å bygge nye Kvåle transformatorstasjon som kan driftes med spenningsnivå på 132 kV. Nye Kvåle transformatorstasjon vil inntil videre driftes på 66 kV spenning, men dimensjoneres for 132 kV med fremtidige linjeavganger mot henholdsvis Sogndal, Årøy og Kaupanger transformatorstasjoner.

2 NVEs behandling søknaden

NVE behandler konsesjonssøknaden etter energiloven. Konsesjonssøknaden skal også oppfylle kravene til utredninger etter plan- og bygningslovens forskrift om konsekvensutredninger. Prinsippene i naturmangfoldloven skal dessuten legges til grunn som retningslinjer i vurderingen av om konsesjon skal gis. En nærmere omtale av lover og forskrifter finnes i vedlegg A. I tillegg til NVEs behandling, skal tiltaket også avklares etter andre relevante sektorlover.

2.1 Høring av konsesjonssøknad og søknad om ekspropriasjon

NVE sendte konsesjonssøknaden på høring 14. november 2022. Fristen for å komme med høringsuttalelse til søknaden ble satt til 22. desember. Sogndal kommune ble bedt om å legge søknaden ut til offentlig ettersyn. Den offentlige høringen av søknaden med konsekvensutredning ble kunngjort i Sogn Avis og Norsk lysingsblad.

Følgende instanser fikk søknaden på høring: Sogndal kommune, Vestland fylkeskommune, Statsforvaltaren i Vestland, Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap Region Vest, Statens vegvesen, Statnett SF, Linja AS.

NVE ba Sygnir orientere berørte grunneiere/rettighetshavere og naboer/gjenboere om høringen.

Den 14. mars 2023, gjennomførte NVE befaringsavtale med representanter for Sygnir.

2.2 Innkomne merknader

NVE mottok til sammen seks høringsuttalelser til søknaden. Sygnir kommenterte høringsuttalelsene i e-post til NVE av 21. februar 2023. Under følger en oppsummering av høringsuttalelsene. Sygnirs kommentarer til høringsuttalelsene er tilgjengelig på sakens nettside: www.nve.no/11927/a.

Sogndal kommune (15. februar 2023) skriver at etablering av transformatorstasjonen er et nødvendig tiltak, og at det er viktig at tiltak for å sikre strømforsyningen til Sogndal sentrum prioriteres. De viser videre til at planområdet er regulert til naturområde – grøntstruktur og turvei. Her er intensjonen at det skal etableres elvepark og «elvesti»/turvei. Når man likevel går videre med denne plasseringen av stasjonen, mener kommunen det er viktig å legge til rette for fremføring av turveien som er regulert. Kommunen ber om at turveier som er tilgrensende til trafoområdet blir sikret opparbeidet i forbindelse med utbyggingen. Kommunen opplyser at transformatorstasjonen er planlagt på fulldyrka jordbruksareal. De oppfordrer til at tappt areal blir erstattet med nytt.

Kommunen skriver at stasjonen er foreslått plassert ved innfallsporten til Sogndal. De mener anlegget vil kunne ha negative virkninger for opplevelsen av sted, landskap og natur, og de mener

at disse negative visuelle virkningene må kompenseres med avbøtende tiltak. De ber om at arealbruken begrenses til et minimum, og foreslår bruk av naturstein fremfor betongmurer, grønne takflater og planting av trær som avbøtende tiltak.

Videre påpeker kommunen at kantvegetasjon langs vassdrag må ivaretas og at man må hindre avrenning til vassdrag. Ettersom man ved daglig drift av stasjonen kan benytte den gamle tilkomstveien, ber kommunen om at det blir vurdert å tilbakeføre den nye tilkomstveien ved endt anleggsperiode.

Avslutningsvis skriver kommunen at de vil være en konstruktiv samarbeidspart for å komme frem til gode løsninger ifm. etablering av transformatorstasjonen.

Vestland fylkeskommune (20 desember 2022) skriver at det er viktig at Sogndal sentrum får tilgang på mer kraft gjennom realisering av en ny transformatorstasjon.

Fylkeskommunen har gitt tillatelse til inngrep i de kjente kulturminnene som er avdekket på tomten.

Etter fylkeskommunens syn har tiltaket klare negative virkninger for friluftsjakter. Av den grunn mener de at stasjonen burde vurderes etablert et annet sted. Dersom det blir gitt konsesjon til det omsøkte, mener fylkeskommunen det er viktig at friluftsjakterne påvirkes minst mulig, gjennom avbøtende tiltak og god dialog med kommunen.

Fylkeskommunen mener det er problematisk at transformatorstasjonen er planlagt på fulldyrka mark. De skriver at dyrka jord må verdsettes svært høyt i konsesjonssøknaden. Dersom det ikke er mulig å unngå at stasjonen plasseres på dyrka jord bør matjord flyttes til et annet sted der den kan brukes til jordbruksformål.

Avslutningsvis skriver Fylkeskommunen at de har merket seg at flere stasjonsplasseringer er valgt bort grunnet høye kostnader. De kan ikke se at kommunens synspunkt på de ulike alternativene er synliggjort selv om søker skriver at kommunen har vært involvert i prosessen fra tidlig tidspunkt.

Statens vegvesen (21. desember 2022) godtar plassering av stasjonen, men de krever at det ikke blir gjort tiltak nærmere enn 20 meter fra senterlinja på rv. 5, og de legger til grunn at det blir søkt om dispensasjon fra byggegrensa. I den opprinnelige høringsuttalelsen ba vegvesenet om nærmere utredninger av tilkomst for daglig anleggstrafikk. Eventuell utbedring av kryss måtte i så fall koordineres med reguleringsplanarbeid for ny barnehage på Kvåle.

Sygnir har selv vurdert at tilkomst til stasjonen for drift og tilsyn kan skje via eksisterende vei. Denne er ikke egnet for anleggstransporten. Sygnir søkte derfor Statens vegvesen om midlertidig avkjøring fra fylkesveien. Etter spørsmål fra NVE om tilgjengelighet til stasjonen ved en beredskapssituasjon som f.eks. transformatorhavari, ønsket Sygnir å beholde den midlertidige tilkomstveien fra fylkesveien, men med avkjørselen stengt med rekkverk som kan demonteres i en beredskapssituasjon. Dette ble godkjent av vegvesenet i brev av 20. juni 2023, NVE-ref. 202217394-31.

Statnett SF (21. desember 2022) mener at Kvåle transformatorstasjon er et godt tiltak. Systemansvarlig har vurdert løsningen og mener den gir høy fleksibilitet. Videre opplyser Statnett at anleggenes funksjonsegenskaper er gjenstand for offentlig rettslig vedtak av systemansvarlig, og at anleggene ikke tillates idriftsatt uten slik vedtak.

Linja AS (20. desember 2022) er regional utredningsansvarlig. De støtter Sygnirs vurdering av behovet for økt transformeringskapasitet og vurderingene om fremtidig utvikling av regionalnettet, samt å legge til rette for 132 kV som fremtidig systemspenning.

Statsforvaltaren i Vestland (13. desember 2022) skriver at tiltaket skal sikre fremtidig strømforsyning, og at det dermed har stor samfunnsverdi. De skriver at stasjonstomta i dag er fulldyrka areal, relativt nær elva. Derfor mener de det er viktig å vurdere konsekvenser og mulige avbøtende tiltak for landbruk og naturverdier knyttet til elva. De legger til grunn at tiltaket blir utført med minst mulig varige inngrep i naturmiljø og dyrka mark, og at området blir istandsatt i tråd med moderne praksis. Statsforvalteren legger til grunn at det blir stilt vilkår i konsesjonen om at tapt dyrket areal, så langt som mulig, skal erstattes med nytt areal.

Videre skriver Statsforvalteren at Sogndalselvi er vernet mot kraftutbygging på grunn av store natur- og landskapsverdier. De legger til grunn at anlegget blir utformet med best mulig terreng- og landskapstilpasning. De legger også til grunn at kravet i vannressursloven § 11 om et funksjonelt kantvegetasjonsbelte blir ivarettatt. De konstaterer at det ikke er omtalt behov for sikringstiltak mot elva.

Statsforvalteren forutsetter at tekniske installasjoner plasseres slik at de er mest mulig vernet mot skred og flom, og minner om at tiltakshaver har et selvstendig ansvar for at det ikke oppstår forurensning i strid med § 7 i forurensningsloven.

3 NVEs vurdering av søknad etter energiloven

I dette kapittelet vil NVE redegjøre for vår vurdering av anleggene som Sygnir har søkt om. Vi vil vurdere behovet for tiltaket og se på hvilke løsninger som kan møte behovet. Vi vil sammenligne omsøkt løsning med relevante, alternative løsninger for å kunne vurdere om Sygnir har søkt om den mest hensiktsmessige løsningen.

Konsesjonsbehandling etter energiloven innebærer en konkret vurdering av fordelene og ulempene som tiltaket har for samfunnet som helhet. NVE gir konsesjon til anlegg dersom de samlede positive konsekvensene av tiltaket vurderes som større enn de negative for samfunnet. Denne vurderingen er basert på faglig skjønn.

I de kommende underkapitlene diskuteres virkningene av ombyggingen for ulike temaer. Vi vurderer blant annet valg av teknisk løsning og konsekvensene for miljø og samfunn. Diskusjon av konsekvensene av anleggsfasen er samlet i et eget underkapittel.

3.1 Behov for tiltak

Sygnir beskriver at behovet for å bygge ny transformatorstasjon utløses av økt kapasitetsbehov for å overholde tilknytningsplikten ved forbruksøkning. De mener også det er behov for å styrke forsyningssikkerheten til eksisterende forbruk. Forbruksveksten skyldes boligutbygging, næringsutvikling og elektrifiseringstiltak. I følge Sygnir sine prognoser, vil eksisterende kapasitet i dagens Kvåle transformatorstasjon overskrides i 2025/2026. Det er derfor behov for å utvide transformorkapasiteten, samt antall avganger på både 66 kV- og 22 kV-siden. Sygnir opplyser også om at utfall av stasjonen er forbundet med svært høy KILE¹, på om lag 1,4 til 1,7 MNOK pr. time. Det eksisterer noe reserve gjennom distribusjonsnettet, men dette dekker ikke hele forbruket.

¹ KILE er forkortelse for *kvalitetsjusterte inntektsrammer ved ikke-levert energi*. KILE-ordningen innebærer at strømbrydd eller ikke-levert energi, får en økonomisk konsekvens for nettselskapene. KILE-ordningen sikrer også at nettselskapene får insentiver til å tilby samfunnsøkonomisk optimal leveringspålitelighet. Kilde: [KILE – kvalitetsjusterte inntektsrammer ved ikke-levert energi - NVE](#)

NVE mener disse behovene viser at det er nødvendig å gjøre tiltak i Kvåle stasjon.

3.2 Systemløsning, og andre tekniske og økonomiske forhold

Sygnir skriver at det ikke finnes et reelt nullalternativ, fordi det er svært dårlig plass i stasjonen for å utvide, og dette arbeidet vil i tillegg utgjøre en stor HMS-risiko. Eksisterende Kvåle stasjon er bygget i 1970 og det er ikke plass til å utvide med flere 22 eller 66 kV-felt uten omfattende tiltak på bygningene. Sygnir har derfor ikke gått videre med å vurdere en utvidelse av dagens stasjon, men sett på to løsninger som begge innebærer å etablere en ny stasjon ved siden av dagens stasjon:

- Omsøkte løsning: Ny 66 kV transformatorstasjon i Kvåle, tilrettelagt for 132 kV
- Alternativ løsning: Ny 66 kV transformatorstasjon i Kvåle, uten å tilrettelegge for 132 kV.

I begge de vurderte systemløsningene beholdes dagens nettstruktur i området. Store avstander, bratte daler og dype fjorder, samt tilknytning til transmisjonsnett, gjør dagens nettstruktur fornuftig. Sygnir har derimot en langsiktig plan for utvikling av regionalnettet i området, som blant annet innebærer en overgang til 132 kV, samt en mulig ny forbindelse til Kaupanger stasjon for å sikre tosidig forsyning til denne. Nye 132 kV Kvåle transformatorstasjon samsvarer med Statnett sine planer for området, og Sygnir sine egne regionale nettplaner.

Dersom Statnett oppgraderer sitt 300 kV nett mellom Sogndal og Leirdøla, kan det bli aktuelt å oppgradere 66 kV-nettet Sogndal–Kvåle–Årøy til 132 kV. Vi mener derfor at det er fornuftig å tilrettelegge Kvåle for 132 kV, noe den alternative løsningen ikke gjør.

Omsøkt løsning legger til rette for at forsyningssikkerheten til Kaupanger transformatorstasjon kan styrkes. Ny 132 kV i Kvåle vil legge til rette for at Kaupanger på sikt kan få tosidig forsyning - én fra Årøy og én fra Kvåle. I dag forsynes Kaupanger kun fra Årøy.

Det er kun den omsøkte løsningen som legger til rette for denne utviklingen. Flere andre nettanlegg i området er tilrettelagt for 132 kV, blant annet Kaupanger stasjon.

Den omsøkte løsningen har en kostnad på om lag 100 millioner kroner. Sygnir har ikke oppgitt kostnad for den alternative løsningen. Erfaringsmessig er kostnadsforskjellen liten, mens fordelene ved å tilrettelegge for 132 kV er stor.

NVE er enige med Sygnir at det ikke er hensiktsmessig å regne på et nullalternativ som innebærer en utvidelse av dagens stasjon. Med tanke på den eksisterende nettstrukturen, mener vi derfor at Sygnir har vurdert de to mest aktuelle alternativene for å møte utfordringene med økt forbruk og en ikke-tilfredsstillende forsyningssikkerhet i Sogndal. Med tanke på de fremtidige planene for området mener vi det mest rasjonelle er å bygge en ny 132 kV-stasjon som i første omgang driftes på 66 kV.

3.3 Virkninger for miljø og samfunn

3.3.1 Plassering av Kvåle transformatorstasjon

Sygnir har vurdert fem ulike plasseringer for den nye transformatorstasjonen. Sygnir skriver i søknaden at de har vurdert ulike plasseringer i nærheten av 66 kV-ledningene og dagens stasjon. Omlegging av ledninger og master er kostbart og arealkrevende, og det eksisterende distribusjonsnettet går ut fra dagens stasjon. Kvåle transformatorstasjon skal forsyne Sogndal sentrum, og Sygnir har også vurdert plasseringer nærmere sentrum, men ikke lyktes med å finne egnet areal som ikke allerede er utbygget, regulert eller brukt til andre formål. Hensyn til naturfare og naturmangfold har også vært medvirkende til at flere plasseringer har blitt valgt bort.

Sygnir har også vektlagt kostnader og teknisk løsning i valg av plassering. Kostnadene er knyttet til omlegging av ledninger, etablering av adkomst, opparbeiding av tomt, samt forsyningssikkerhet og risiko for utfall (KILE-kostnader). Sygnir skriver i søknaden at tiltaket er viktig for å ivareta forsyningssikkerheten i Sogndal sentrum, og derfor ønsker de å plassere ny stasjon i nærheten. I søknaden er alle alternativer som ikke er omsøkt beskrevet. Sygnir har vurdert at omsøkt plassering er den mest hensiktsmessige av teknisk-økonomiske hensyn og hensyn til andre samfunnsinteresser og dermed valgt å kun søke på én plassering.

Sygnir har utarbeidet tabellen under som rangerer de ulike tomtene. I denne tabellen kommer konsesjonssøkt alternativ 1 best ut.

	Alternativ 1 (Konsesjonssøkt)	Alternativ 2	Alternativ 3	Alternativ 4	Alternativ 5	Alternativ 6
Kriterium	Fjærlandsvegen sør	Fjærlandsvegen nord	Flugheim/Kløv	Bjelde nord	Bjelde sør	Skjeldestad
Naturfare tomt	1	1	1	2	2	3
Innføring linje	1	2	1	3	2	1
Eigna kabeltrasear - Bandlegging areal, tilknytning eksisterende kabelnett	1	1	3	2	2	3
Naturfare kabeltrasear	1	1	1	1	1	3
Vekst og utvikling - Tilrettelegging nytt forbruk	1	1	3	2	2	3
Nærleik busetnad	1	3	1	3	1	2
Grunnforhold og riggareal	1	1	1	2	2	3
Vegtilkomst - Byggjefase, drift og beredskap	1	1	1	3	3	2
Grunneigar og kommune	2	3	2	3	2	2
Gjennomføringstid - Utgreiing og byggjetid	1	2	3	3	2	3
Kostnad	1	1	3	3	2	3
Totalvurdering	12	17	20	27	21	28

Figur 7: Tabell som viser de vurderte plasseringene av nye Kvåle transformatorstasjon og hvilke virkninger de vil ha. Kilde: Sygnirs svar på høringsuttalelser av 21. februar 2023.

NVE fikk inn flere høringsinnspill der flere var kritisk til at omsøkt stasjonsplassering vil ha negativ påvirkning på jordbruksområder, landskap og friluftsliv.

NVE vil i de neste avsnittene vurdere tiltakets virkninger og avbøtende tiltak som kan bidra til å redusere negative virkninger ved bygging av nye Kvåle transformatorstasjon.

3.3.2 Visuelle virkninger

NVE vil i dette kapitlet vurdere tiltakets visuelle virkninger for friluftsliv, naturopplevelser, kulturmiljøer og synlighet fra bolig- og fritidsbebyggelse. Vurderingene begrenser seg til de visuelle virkningene, og omfatter ikke direkte arealinngrep, som vil bli vurdert i senere kapitler. Virkninger i anleggsfasen vil være forbigående og vektlegges ikke i vurderingene av visuelle virkninger.

Sygnir har søkt om å sette opp to stasjonsbygninger med total grunnflate på ca. 650 m² og høyde fra ca. 3,7 m til maksimal høyde ca. 11,7 meter. Totalt vil inngjerdet stasjonsområde være ca. 2.717 m². Dette arealet er omtrent dobbelt så stort som eksisterende Kvåle transformatorstasjon.

Tomten for nye Kvåle transformatorstasjon ligger mellom Riksveg 5 og Sogndalselvi. På andre siden av Sogndalselvi er det et område med flere næringslokaler og butikker. På nordsiden av Riksveg 5 er det boliger om lag 100 meter unna stasjonstomten.

Sogndal kommune skriver i sin høringsuttalelse at omsøkt transformatorstasjon skal plasseres ved «innfallsporten til Sogndal», og at den nye transformatorstasjonen vil ligge mer eksponert enn dagens. Sogndal kommune vurderer at dette vil kunne bidra negativt til opplevelsen av sted, landskap og natur. De ber derfor om avbøtende tiltak og foreslår at videre detaljplanlegging vurderer hvordan arealbruken kan minimeres.

Statsforvalteren i Vestland skriver i sin høringsuttalelse at de legger til grunn at den nye transformatorstasjonen blir utformet med best mulig terreng- og landskapstilpasning.

Sygnir skriver i svar til statsforvalteren at de anser deres krav som ivarettatt i konsesjonssøknaden. Til Sogndal kommune skriver Sygnir at de vil vektlegge at stasjonsanlegget skal tilpasses omgivelsene, men at estetiske hensyn ikke kan gå utover krav til sikkerhet. Sygnir skriver at de vil ta med seg Sogndal kommunes synspunkter videre i detaljplanlegginger, men ber om at det ikke blir stilt spesifikke vilkår til tak- og veggflater i anleggskonsesjonen.

Sygnir oppgir i søknaden at transformatorstasjonen vil ligge lavere i terrenget enn dagens stasjon. De skriver at de vil forsøke å optimalisere plasseringen og utformingen av bygningene slik at de vil være til minst mulig sjenanse for omgivelsene. I e-post av 4. september 2023 spurte NVE om å få tilsendt fasadetegninger. Fasadetegningene ble tilsendt NVE sammen med detaljplanen 20. desember 2023. Sygnir ønsker å bygge Kvåle transformatorstasjon som to frittstående bygg av hensyn til brannsikkerhet.

Figur 8: Visualisering av nye Kvåle transformatorstasjon. Kilde: Detaljplan innsendt av Sygnir 20. desember 2023.

Sygnir skriver at fargevalg er inspirert av lokale bergarter og elvebredden langs Sogndalselvi og utforming av bygningsmassen er formet ut ifra tomtens langstrakte terreng.

Stasjonsbygningen bygges i betong og kles med fasadeplater i metalliske jordtoner med ulike glanstoner. Transformatorbygningen vil ha eksponert betong med forskaling i tilsvarende utforming som kontrollbygget. Sygnir vil undersøke muligheten for solcellepanel på taket. Slik visualiseringen over viser, vil bygningene ha noe ulikt materialvalg og farge, men Sygnir skriver at de vil ha samme uttrykk da begge utformes med plateinndeling på fasaden.

NVE konstaterer at bygningene vil være godt synlig for biler som kjører forbi, da den ligger langs veien. Stasjonen vil ha noe lengere avstand fra nærmeste bolighus enn dagens stasjon, men nye Kvåle transformatorstasjon vil være større og vil bli mer synlig. Sogndal kommune har uttrykt at stasjonen plasseres ved «innfallsporten til Sogndal» og at den vil forringe opplevelsen av stedet. NVE mener at de løsningene Sygnir har valgt for å tilpasse stasjonen til landskapet, er et avbøtende tiltak som gir akseptable visuelle virkninger for omgivelsene.

På bakgrunn av vurderingene over, mener NVE at løsningen Sygnir har søkt om gir akseptable visuelle virkninger.

3.3.3 Virkninger for kulturminner og kulturmiljø

Dette kapitlet handler om direkte inngrep i automatisk fredete kulturminner og kulturmiljøer (fra før 1537) og eventuelle vedtaksfredete kulturminner. Vurderingene av de indirekte virkningene på kulturminner og kulturmiljøer er beskrevet under temaet visuelle virkninger i kapittel 3.3.

I forbindelse med søknaden har Vestland fylkeskommune gjennomført arkeologiske registrering på arealene for transformatorstasjonen og masselageret, som de omtaler i deres høringsuttalelse. På transformatorstasjonen ble det gjort funn av to automatisk fredete kulturminner, to forhistoriske dyrkningsrester. Fylkeskommunen har gitt tillatelse til inngrep i de to kulturminnene, uten vilkår om ytterligere arkeologisk undersøkelse. På området for masselager mener fylkeskommunen at det ikke er nødvendig å gjøre ytterligere arkeologiske undersøkelser. NVE konstaterer at Vestland fylkeskommune har gitt tillatelse til inngrep i de to registrerte kulturminnene, og vil derfor ikke gjøre ytterligere vurdering av dette temaet.

Vestland fylkeskommune ber om at det under opparbeiding av tiltaket skal tilstrebes å unngå inngrep/skade på eventuelle kulturlandskapstrekk som steingjerder, eldre veier/stier, bakkemurer, tufter mm. Ellers gjør de oppmerksom på meldeplikten etter kulturminneloven §8, 2. ledd. Dersom det gjøres funn av automatisk fredete kulturminner under anleggsarbeidet, skal arbeidet stanses og funnet meldes til Vestland fylkeskommune. NVE forutsetter at Sygnir oppfyller kravene i kulturminneloven, og gjør oppmerksom på at de er ansvarlig for at fredete kulturminner ikke skades.

3.3.4 Virkninger for naturmangfold

Naturmangfoldloven § 7 krever at NVE legger til grunn prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8 til 12 når det skal vurderes om det skal gis konsesjon til et tiltak eller ikke. Sett i lys av sakens omfang, mener NVE at kunnskapsgrunnlaget er tilstrekkelig for å vurdere virkningene for naturmangfold.

NVE har sjekket tiltaksområdet for stasjonstomten i Naturbase og Artskart. Vi har også sjekket tomten for det planlagte permanente masselageret. Det er ingen registreringer av viktige naturtyper eller rødlistede arter i området. Det samme skriver Statsforvaltaren i Vestland i sin høringsuttalelse.

Det er heller ingen registrerte fremmede arter i tiltaksområdet, men det er alltid en viss risiko for at slike arter eksisterer. NVE forutsetter at det ved funn av fremmede arter som kan medføre risiko for skade på naturmangfoldet ved spredning, utarbeides en plan for å forebygge det.

NVE vurderer at anleggene ikke vil gi negative virkninger av betydning for naturmangfoldet, og prinsippene i naturmangfoldloven er dermed ivaretatt.

3.3.4.1 Fugl

Ved kryssingen av Sogndalselvi, siste strekk inn mot eksisterende Kvåle transformatorstasjon, har de to ledningene hengt på felles dobbelkursmast. Til nye Kvåle transformatorstasjon, ønsker Sygnir å splitte ledningene og føre dem fra to separate master over til to nye master på stasjonssiden av elva. Det er tre ledere per mast, og med omsøkt løsning vil de ikke ligge i plan over elva. Elver er viktige trekkleder for fugl, og NVE har derfor praksis om at ledningene skal merkes med fugleavvisere for å forhindre fuglekollisjoner. Vi stiller derfor vilkår i konsesjonen om at det skal festes fugleavvisere på ledningene som krysser Sogndalselvi.

3.3.5 Virkninger for arealbruk og jordbruk

Sogndal kommune opplyste i sin høringsuttalelse at området hvor stasjonen var omsøkt er regulert til naturområde – grøntstruktur og turvei. Hensikten er å legge til rette for etablering av det de kaller en elvepark og en elvesti. På området er det i dag fulldyrka jord, med gressproduksjon der stasjonen vil stå og epletrær der avkjøring og midlertidig anleggsplass er planlagt. For kommunen var det viktig at dersom man ikke kunne bygge stasjonen et annet sted, måtte det i alle fall legges til rette for at turveien kunne anlegges langs elva.

Fylkeskommunen var i sin høringsuttalelse opptatt av at anleggene ikke skulle virke negativt for friluftsinnteresser i området. Statsforvalteren viste også til at det i dag er fulldyrka jord. De omtalte ikke at området er omregulert av kommunen.

NVE vil vurdere virkningene av omdisponering av arealet til transformatorstasjon sett i lys av to forhold: At området i dag består av fulldyrka jord, og at området er omregulert til naturområde – grøntstruktur og turvei.

Ved at området fra før er omregulert av Sogndal kommune, er det forutsatt at jorda ikke lenger vil dyrkes. Sygnir har likevel søkt om å flytte matjorda til et nydyrkingsområde lengre nord. NVE vil sikre gjennomføringen av flyttingen av jorda gjennom vilkår i en konsesjon. Vi vurderer derfor virkningene av omdisponeringen som akseptable.

Når det gjelder reguleringsformålet naturområde – grøntstruktur og turvei, vil etablering av transformatorstasjonen innebære at en betydelig del av det regulerte området ikke vil kunne brukes til formålet.

Sogndal kommune ba i sin høringsuttalelse om at turveier tilgrensende trafoområdet blir sikret opparbeidet i forbindelse med utbyggingen. NVE vil ikke stille krav i konsesjonen om at Sygnir skal opparbeide, eller bekoste opparbeiding av turveier. I behandling av konsesjoner til nettanlegg kan NVE stille vilkår om avbøtende tiltak for å redusere de negative virkningene av tiltaket. Utbygging av nettanlegg betales av nettkundene gjennom nettleie. Det er derfor ikke aktuelt å pålegge nettselskap å finansiere anlegg som ikke har sammenheng med nettanlegget.

Sygnir skriver i konsesjonssøknaden at de ønsker å sette av areal langs elva for å legge til rette for at Sogndal kommune kan etablere en gangvei langs Sogndalselvi, se figur 9. NVE anser derfor hensynet til tursti/gangvei som ivaretatt og forutsetter at Sygnir sørger for at det blir avsatt tilstrekkelig areal til dette formålet.

stiller krav om at Sygnir skal utarbeide en plan for jordflytting som skal utarbeides i samråd med Sogndal kommune og beskrives i detaljplanen.

På bakgrunn av vurderingene over, mener NVE at løsningen Sygnir har søkt om gir akseptable virkninger for arealbruk.

3.3.6 Virkninger for vassdrag

På arealet for det planlagte masselageret går det en bekk, som deler området i to. NVE ba i epost av 4. september 2023 om mer informasjon om konsekvenser for denne bekken. Sygnir skrev i e-post av 8. september 2023 at de ikke hadde detaljprosjektert etableringen av masselageret ennå. I innsendt utkast til detaljplan som NVE mottok 20. desember 2023 har Sygnir omtalt bekken. I detaljplanen skriver Sygnir at de planlegger de vil avgrense masselageret til den delen av tomten som ligger sør for bekken, utenfor bekkens vegetasjonsbelte.

Sogndalselvi er varig vernet mot kraftutbygging. NVE mener at de planlagte tiltakene ikke svekker verneverdiene i vassdraget.

NVE vurderer planene slik de er fremlagt til ikke å kreve noen ytterligere behandling etter bestemmelsene i vannressursloven. Vannressursloven har imidlertid flere alminnelige regler om vassdrag. Disse er gitt i vannressursloven kapittel 2, og gjelder for alle tiltak i vassdrag. NVE viser spesielt til aktsomhetsplikten i vannressursloven § 5 som pålegger at vassdragstiltak og tiltak som berører vassdrag skal planlegges og gjennomføres slik at de er til minst mulig skade og ulempe for allmenne og private interesser. Vi gjør oppmerksom på at dersom planene endres eller det viser seg at allmenne interesser tilknyttet vassdraget kan bli berørt av tiltaket, kan dette utløse konsesjonsplikt etter vannressursloven, jf. § 8. Planene må i så tilfelle sendes NVE for vurdering. Ved utførte tiltak som er konsesjonspliktige etter vannressursloven vil NVE med hjemmel i vannressursloven § 59 vurdere pålegg om retting. Iverksetting av konsesjonspliktige tiltak uten nødvendig tillatelse er straffbart etter vannressursloven § 63. Vannressurslovens bestemmelser ivaretar de allmenne interessene i vassdraget, og tiltakshaver er selv ansvarlig for eventuelle skader og ulemper for de private interessene i vassdraget som følger av tiltaket.

3.3.7 Naturfare

Omsøkt plassering av Kvåle transformatorstasjon ligger nær aktsomhetsområde for flom og skred. I detaljplanleggingen har Norconsult på vegne av Sygnir prosjektert stasjonen og funnet at det ikke er nødvendig med erosjonssikring av elvebredden.

Skredfarevurderingen utført av Asplan Viak konkluderer med at planområdet tilfredsstiller kraftberedskapsforskriften og TEK17 iht. sikkerhetsklasse S2 der største årlige nominelle sannsynlighet for skred ikke skal overskride 1/1000.

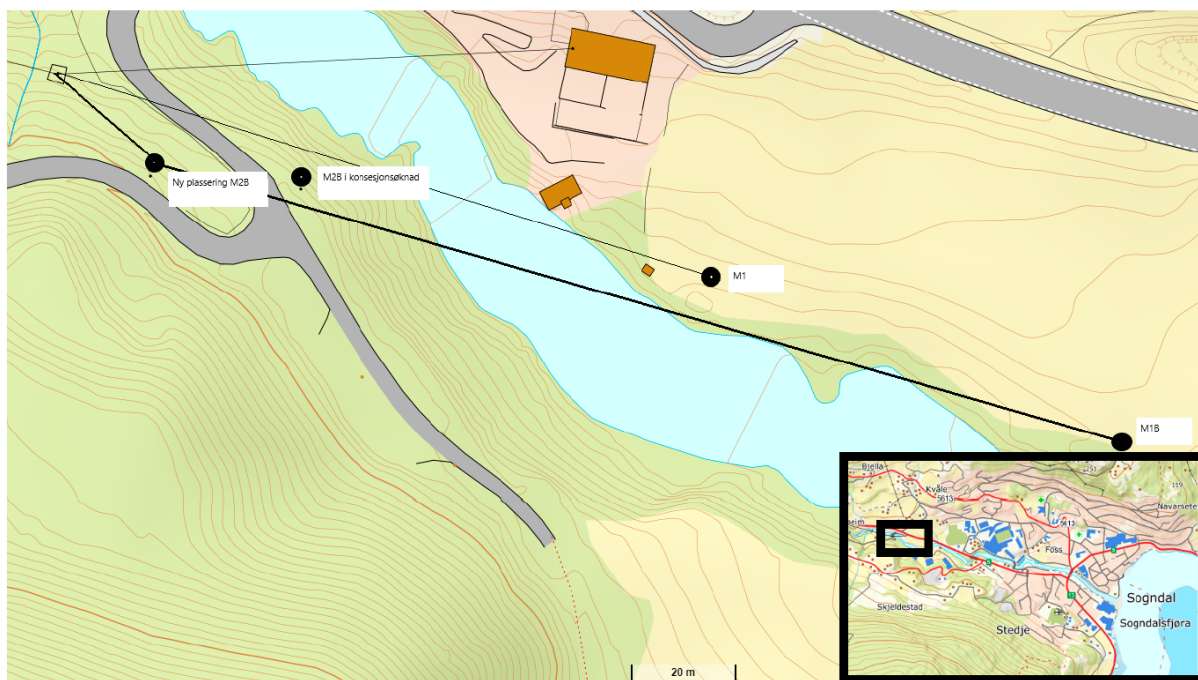
Asplan Viaks vurdering av områdeskredfare sier at stasjonsplasseringen ligger under marin grense. Kvikkleirevurdering er utført basert på kart, befaring og eksisterende grunnlagsdata. Den konkluderer med at det ikke er fare for områdeskred på området.

Basert på de faglige utredningene, vurderer Sygnir at tomten er egnet til formålet. NVE legger disse utredningene til grunn. Vi mener at stasjonen har tilstrekkelig sikkerhet mot naturfare og innebærer liten fare for å forårsake naturfarehendelser.

3.3.8 Vurdering av ledningsomlegging inn til stasjonen

Eksisterende ledninger inn til stasjonen må legges om. Sygnir søker derfor om tre nye mastepunkter på 66 kV ledningene fra Sogndal og Årøy stasjoner. Sygnir la frem et kart over

omleggingen i søknaden, men i epost av 22. juni 2023 at de ønsket å flytte mastepunkt M2B mot vest, på grunn av utfordrende grunnforhold. Kartet under viser både plasseringen omtalt i konsesjonssøknaden, og den nye plasseringen.

Figur 5: Masterplasseringer ved Kvåle transformatorstasjon. Kilde: E-post fra Sygnir 22. juni 2023.

Utklippet fra Google Maps under viser eksisterende Kvåle stasjon og eksisterende mast for innføring av ledningene til stasjonen. Det nye mastepunktet blir justert om lag 30 meter. NVE vurderer at virkningene av dette er begrenset. De visuelle virkningene være tilnærmet de samme som i dag, og det vil ikke være nye boliger som får magnetfeltnivåer over utredningsnivået på 0,4 μ T. Det er positivt at Sygnir ikke plasserer masten i umiddelbar nærhet til elva, og at den ikke plasseres der det er utfordrende grunnforhold.

Statsforvalteren i Vestland tar i sin uttalelse opp at det i søknaden er beskrevet at tiltaket skal planlegges og utføres slik at kantvegetasjonen langs elva kan opprettholdes. De legger derfor til grunn at kravet i vannressursloven § 11 er ivarettatt. I forbindelse med ledningsomleggingen, antar NVE at det må fjernes noe vegetasjon ved elva. Sygnir må avklare dette med Statsforvalteren i Vestland som er myndighet etter vannressursloven § 11.

Vi vurderer at omleggingen av ledningen er nødvendig og har akseptable virkninger.

Figur 6: Bilde av dobbeltkursmast ved dagens Kvåle transformatorstasjon: Kilde: Google Maps

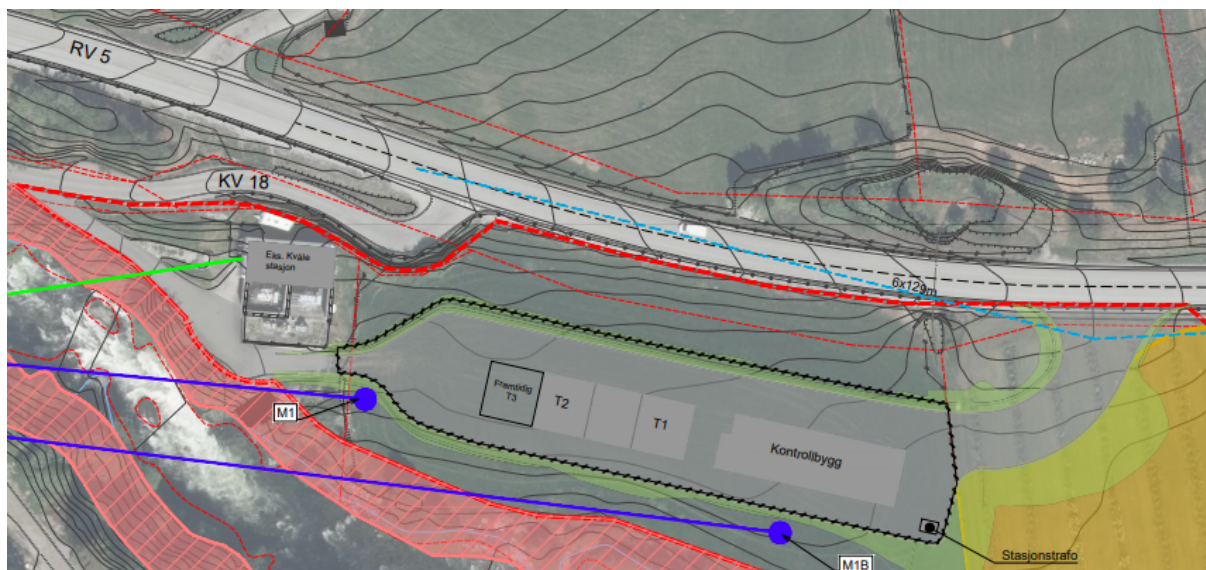
3.3.9 Nedleggelse av eksisterende Kvåle transformatorstasjon

I konsesjonssøknaden søker Sygnir om å rive eller å gjenbruke bygningsmassen til eksisterende Kvåle transformatorstasjon. I utkast til detaljplanen gjentar Sygnir at de ikke har behov for å beholde bygningsmassen etter idriftsettelse av ny stasjon. De skriver at de vil finne alternativ bruk av bygningsmassen frem til idriftsettelse, for eksempel som lager til beredskapsmateriell.

NVE stiller vilkår i konsesjonen om at eksisterende Kvåle transformatorstasjon skal rives innen to år etter idriftsettelse av nye Kvåle transformatorstasjon. Sygnir skal lage en plan for rivingen som må godkjennes av NVE før arbeidene igangsettes. I planen skal Sygnir blant annet beskrive hvordan tomte skal tilbakeføres og istandsettes.

3.3.10 Adkomst til Kvåle transformatorstasjon

Kvåle transformatorstasjon etableres med to adkomstveier, se figur 10. Adkomstveien på vestsiden av stasjonen er en permanent vei for den daglige driften av stasjonen. Veien på østsiden vil opparbeides for anleggstrafikk og senere bli sperret av og kun brukes i beredskapssituasjoner.

Figur 10: Arealbrukskart som viser permanent vei for daglig drift vest for ny stasjon. Anleggsveien vises øst for ny stasjon. Kilde: Arealbrukskart innsendt 20. desember 2023.

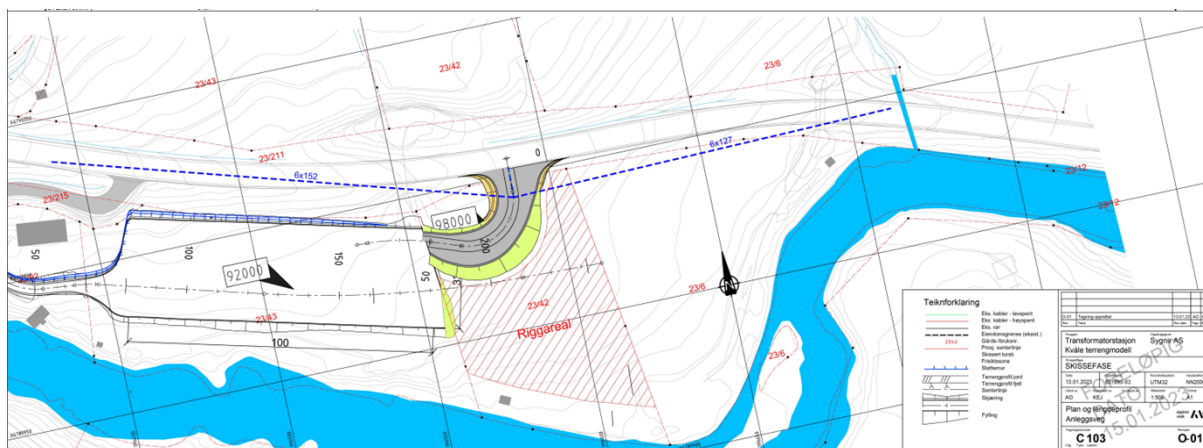
3.3.10.1 Adkomst for daglig drift

Eksisterende Kvåle transformatorstasjon har adkomst fra riksvei 5 (Fjærlandsveien). Sygnir ønsker å bruke den samme veien som tilkomstvei til nye Kvåle transformatorstasjon. Veien skal dimensjoneres for lette kjøretøy, men må oppgraderes. NVE stiller krav i konsesjonen om at Sygnir skal beskrive i detaljplanen hvordan veien skal oppgraderes.

3.3.10.2 Adkomst for anleggstrafikk og beredskapshendelser

Sygnir søker om å etablere en adkomstvei på østsiden av nye Kvåle transformatorstasjon, se figur 10. Denne vil benyttes i anleggsperioden, men Sygnir søker om å beholde den som et permanent hjelpeanlegg i driftsperioden for eventuelle beredskapssituasjoner, eller dersom en transformator må skiftes ut. Etter endt anleggsperiode vil avkjørselen fra riksvei 5 derfor bli stengt med rekkverk. Sygnir har oversendt tillatelse gitt av Statens vegvesen for denne løsningen.

Sogndal kommune skriver i sin uttalelse at det er lite hensiktsmessig med tanke på arealbruk og friluftsliv at anleggsveien skal bli liggende permanent, når antatt bruk er lav. Kommunen ber derfor om at Sygnir vurderer å tilbakeføre veien slik at den kan inngå i friområdet. Kommunen foreslår også at dersom man i fremtiden vil ha behov for å bruke anleggsveien, bør det undersøkes om veikroppen kan dekket til og revegeteres for å unngå å etablere en helt ny vei.

Figur 11: Omsøkt anleggsvei fra riksvei 5 til nye Kvåle transformatorstasjon markert i grått. Kilde: godkjent søknad om midlertidig avkjørsel fra Statens vegvesen av 20. juni 2023

Etter vurderinger av beredskapshensyn ønsker Sygnir at veien skal være permanent, men avkjøringen skal være stengt med et rekkverk. NVE konstaterer at den midlertidige anleggsveien er nødvendig. Vi mener at det er viktig av hensyn til sikkerhet og fremkommelighet for beredskapskjøretøy at veien til enhver tid er kjørbær, også i driftsperioden. NVE stiller derfor ikke vilkår om at Sygnir må tilbakeføre veien, slik kommunen ønsker, da det kan gå utover sikkerheten. NVE forutsetter at Sygnir stenger veien med rekkverk, jf. tillatelsen fra Statens Vegvesens tillatelse.

3.3.11 Midlertidig riggområde

Sygnir søker om en midlertidig anleggsplass ved siden av den nye transformatorstasjonen. Den midlertidige anleggsplassen er skravert i figur 11. Sygnir skriver at riggplassen er avsatt til blant annet lagring, parkering og anleggsbrakker.

I søknaden skriver Sygnir at de ønsker å minimere behovet for riggareal utenom gnr. 23 bnr. 43, men at det kan være behov for noe ekstra areal på nabotomtene. Gnr. 23 bnr. 43 er tomten Kvåle transformatorstasjon skal bygges på. Omsøkt område for riggareal ligger på eiendom med gnr. 23 bnr. 42 som er nabotomten. På denne eiendommen er det i dag dyrket frukttrær. Sygnir skriver i utkast til detaljplanen at epletrærne ikke vil bli erstattet, men at arealet for riggområdet skal tilbakeføres til jordbruksareal med tilsvarende dyrkingskvalitet som er i dag. Matjorden vil mellomlagres lokalt for å kunne brukes til tilbakeføringen. NVE stiller vilkår om at Sygnir skal beskrive hvordan dette skal gjennomføres i detaljplanen.

NVE mener imidlertid det er et tap dersom frukttrærne må fjernes da det tar lang tid å erstatte denne produksjonen. Vi mener derfor at Sygnir bør etterstrebe å redusere arealbehovet for riggplass utover gnr. 23 bnr. 43 slik de skriver i søknaden at de ønsker, for at ikke flere frukttrær enn nødvendig må gå tapt. NVE ber derfor om at Sygnir drøfter og beskriver i detaljplanen hvordan de kan redusere arealbruken til midlertidig riggområde og begrense fjerning av frukttrær. Sygnir skal vurdere om riggområdet på dyrket jord kan deles opp og beskrive hvordan arealer på stasjonstomten og/eller veien kan benyttes som midlertidige riggområder.

NVE minner om at Sygnir per i dag ikke har lyktes med å inngå minnelige avtaler med grunneieren av bnr. 23 bnr. 42. Hvis minnelig avtale ikke inngås planlegger Sygnir å søke om ekspropriasjonstillatelse etter at en eventuell anleggskonsesjon er gitt. For at NVE skal gi ekspropriasjonstillatelse må behovet for arealet være tydelig avklart. Det innebærer også at vi må vurdere at den samfunnsmessige fordelene som vinnes ved å ta i bruk arealet, utvilsomt er større enn ulempen som påføres andre.

Vi gjør også oppmerksom på at detaljplanen skal inneholde en detaljert beskrivelse av planlagt riggområde og hvordan den skal tilbakeføres etter anleggsperioden.

4 NVEs konklusjon og vedtak om søknad etter energiloven

4.1 Oppsummering av virkninger av tiltaket

NVE har vurdert Sygnirs søknad om å få bygge nye Kvåle transformatorstasjon. Vi har i dette notatet redegjort for vurderingsgrunnlaget og positive og negative virkninger av tiltaket. Etter energiloven kan det gis konsesjon til energianlegg som anses som samfunnsmessig rasjonelle, det vil si hvis de positive virkningene anses som større enn de negative.

Noen av tiltakets virkninger kan tallfestes og omtales som prissatte virkninger (investeringskostnader, endringer i taps- og avbruddskostnader, flaskehalskostnader osv.). Men mange av virkningene ved etablering av transformatorstasjoner, er såkalt ikke-prissatte virkninger (forsyningssikkerhet, visuelle virkninger for landskap, kulturmiljø, friluftsliv, bomiljø, naturmangfold osv.). Slike virkninger kan være vanskelig å tallfeste, og de samlede konsekvensene kan dermed heller ikke summeres opp til et positivt eller negativt resultat i kroner og øre. NVEs vurdering av om det skal gis konsesjon til et omsøkt tiltak er derfor en faglig skjønnsvurdering.

Etter NVEs vurderinger er behovet for nye Kvåle transformatorstasjon godt begrunnet. Den nye stasjonen er et nødvendig tiltak som vil bedre forsyningssikkerheten for Sogndal sentrum, og tilrettelegge for utvikling av næring og elektrifisering.

Etter NVEs vurderinger som er gjort i dette notatet vil det planlagte tiltaket medføre akseptable virkninger, gitt de avbøtende tiltakene som skal gjennomføres. De negative virkninger omhandler i stor grad visuelle virkninger og virkninger for dyrka jord. NVE mener Sygnirs utforming av transformatorstasjonen bidrar til å minimere de visuelle virkningene.

NVE stiller også vilkår om at Sygnir skal etablere et erstatningsareal der matjord fra stasjonstomta vil bli fraktet til og opparbeides som landbruksareal. Sygnir skal også redusere arealbruken for midlertidig riggområde og vurdere å dele det opp for å begrense fjerningen av frukttrær. Sygnir må også beskrive hvordan arealet for midlertidig riggområde skal tilbakeføres med tilsvarende jordbrukskvalitet som det har i dag.

For å redusere virkningene av prosjektet har NVE pekt på en rekke avbøtende tiltak i våre vurderinger i kapittel 3. Nedenfor følger en oppsummering av de avbøtende tiltakene NVE mener Sygnir bør gjennomføre for å redusere virkningene av transformatorstasjonen. Fullstendig liste over vilkår finnes i anleggskonsesjonen NVE-ref: 202217394-39

4.1.1 Detaljplan

Transport knyttet til bygging, drift og vedlikehold av transformatorstasjoner vil kunne ha negative miljøvirkninger. Materiell og utstyr vil bli fraktet til stasjonsområdet med lastebil, og NVE forutsetter at midlertidige terrenginngrep begrenses i størst mulig grad, og at terrenget tilbakeføres til opprinnelig tilstand så langt det lar seg gjøre. I driftsfasen vil trafikken til og fra stasjonen være minimal.

Etter NVEs erfaring kan en detaljplan bidra til å redusere eller unngå negative miljøvirkninger ved bygging av transformatorstasjoner. Denne er forpliktende for entreprenør og byggherre. NVE vil sette vilkår om at Sygnir utarbeider en slik plan, som det forutsettes at Sygnir drøfter med berørte kommuner, grunneiere og andre rettighetshavere. En slik plan skal godkjennes av NVE før anleggsstart. NVE har utarbeidet en veileder for utforming og innhold av en slik detaljplan. Vi

forutsetter at denne følges. Utover det som står i vår detaljplanveileder skal planen spesielt beskrive og drøfte:

- oppgradering av eksisterende vei fra Fjærlandsveien til Kvåle transformatorstasjon
- hvordan Syngir kan redusere arealbruken til midlertidige riggområder og begrense fjerningen av frukttrær. Syngir skal vurdere om riggområdet på dyrket jord som er tegnet inn på arealbrukskartet datert 6.12.2023 kan deles opp og beskrive hvordan arealer på stasjonstomten og/eller veien kan benyttes som midlertidige riggområder
- hvordan midlertidig riggområde skal istandsettes og tilbakeføres med tilsvarende jordbrukskvalitet som området har i dag
- hvordan matjordressursene skal håndteres og opparbeides på permanent masselager

4.2 NVEs vedtak

I medhold av energiloven gir NVE konsesjon til å bygge og drive Kvåle transformatorstasjon i Sogndal kommune i Vestland fylke, med komponenter som angitt i anleggskonsesjonen, NVE-ref. 202217394-39.

Vedlegg A - Oversikt over lovverk og behandlingsprosess

A.1 Energiloven

For å bygge, eie og drive elektriske anlegg kreves det konsesjon etter energiloven § 3-1. NVE er delegert myndighet til å treffe vedtak om å bygge og drive elektriske anlegg, herunder kraftledninger og transformatorstasjoner.

A.2 Samordning med annet lovverk

A.2.1 Plan- og bygningsloven

Kraftledninger og transformatorstasjoner med anleggskonsesjon etter energiloven § 3-1 er ikke omfattet av plan- og bygningsloven, med unntak av lovens krav til konsekvensutredninger og krav til kartfesting. Dette innebærer at:

- konsesjon kan gis uavhengig av planstatus
- det ikke skal utarbeides reguleringsplan eller gis dispensasjon
- det ikke kan vedtas planbestemmelser for slike anlegg

Vedtak om elektriske anlegg som krever anleggskonsesjon skal kun fattes av energimyndighetene. De øvrige myndigheter er høringsinstanser. Statlige, regionale og lokale myndigheter får etter ikrafttredelse av den nye loven innsigelsesrett og klagerett på NVEs konsesjonsvedtak etter energiloven, jf. energiloven § 2-1.

Behandlingsreglene for kraftledninger skal praktiseres for elektriske anlegg med tilhørende konstruksjoner og nødvendig adkomst. Dette innebærer at adkomstveier som er nødvendig for driften av energianleggene skal inntegnes på konsesjonskartet, behandles samtidig med anlegget for øvrig og inngår i konsesjonsvedtaket. Disse skal ikke behandles etter plan- og bygningsloven, under forutsetningen at disse veiene gis en betryggende behandling etter energiloven, der berørte interesser gis mulighet for å gi sine innspill. Veier som ikke inngår i prosessen fram til konsesjonsvedtaket, skal framlegges i detaljplaner som følger opp konsesjonsvedtaket, eller behandles av kommunene etter plan- og bygningsloven.

Selv om nettanlegg kan etableres uavhengig av innholdet i eksisterende arealplaner, betyr ikke at det er likegyldig for utbygger eller NVE hvilken arealbruk som berøres og hvilke planer som foreligger. Eksisterende bruk av arealene er som før en viktig del av de reelle hensynene som skal ivaretas når alternative traseer vurderes og en konsesjonsavgjørelse fattes. Foreliggende regulering til vern kan for eksempel være en viktig grunn til å unngå dette arealet, men planen gir ingen absolutte krav om å unngå arealet.

Elektriske anlegg som er unntatt fra plan- og bygningsloven skal i kommunale plankart fremtre som hensynssoner, noe som betyr at det skal registreres kraftledninger med tilhørende byggeforbudssoner i samsvar med regelverket til Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap. På kart vil ledninger være vist som et skravert område. Tidligere framstilling av ledninger som planformål (spesialområde, fareområde) med egne farger skal fases ut. Planformål ved ledninger skal framstilles ut fra forutsatt bruk av arealet i området for øvrig.

Unntaket fra plan- og bygningslovens plan- og byggesaksbestemmelser gjelder elektriske anlegg, som er en fellesbetegnelse på elektrisk utrustning og tilhørende byggtekniske konstruksjoner. Konstruksjoner som ikke har betydning for drift og sikkerhet ved de elektriske anleggene vil derfor omfattes av byggesaksbestemmelsene. Enkelte byggverk tilknyttet transformatorstasjoner vil

dermed fortsatt kunne kreve byggesaksbehandling av kommunen. I denne saken har ikke tiltakshaver søkt om slike byggverk.

A.2.2 Kulturminneloven

Alle fysiske inngrep som direkte kan påvirke kulturminner eller kulturlandskap, skal avklares mot kulturminneloven (kulml.) før bygging. Generelt skal det være gjennomført undersøkelser i planområdet for å avdekke mulige konflikter med automatiske fredete kulturminner, jf. kulml. § 9. Eventuelle direkte konflikter mellom det planlagte tiltaket og automatisk fredete kulturminner, må avklares gjennom en dispensasjonssøknad etter kulturminneloven.

A.2.3 Naturmangfoldloven

Naturmangfoldloven omfatter all natur og alle sektorer som forvalter natur eller som fatter beslutninger som har virkninger for naturen.

Lovens formål er å ta vare på naturens biologiske, landskapsmessige og geologiske mangfold og økologiske prosesser gjennom bærekraftig bruk og vern. Loven skal gi grunnlag for menneskers virksomhet, kultur, helse og trivsel, både nå og i framtiden, også som grunnlag for samisk kultur. Loven fastsetter alminnelige bestemmelser for bærekraftig bruk, og skal samordne forvaltningen gjennom felles mål og prinsipper. Loven fastsetter videre forvaltningsmål for arter, naturtyper og økosystemer, og lovfester en rekke miljørettslige prinsipper, blant annet føre-var-prinsippet og prinsippet om økosystemforvaltning og samlet belastning.

Prinsippene i naturmangfoldloven skal trekkes inn i den skjønnsmessige vurderingen som foretas når det avgjøres om konsesjon etter energiloven skal gis, til hvilken løsning og på hvilke vilkår. I henhold til naturmangfoldloven § 7 skal prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8–12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet. Det skal fremgå av begrunnelsen hvordan prinsippene om bærekraftig bruk er anvendt som retningslinjer. Tiltakets betydning for forvaltningsmål for naturtyper, økosystemer eller arter, jf. naturmangfoldloven §§ 4 og 5 drøftes der det er aktuelt. Miljøkonsekvensene av tiltaket skal vurderes i et helhetlig og langsiktig perspektiv, der hensynet til det planlagte tiltaket og eventuelt tap eller forringelse av naturmangfoldet på sikt avveies.